

‘Quickscan natuurtoets Sportvelden Jeugdgevangenis, Zutphen’

*Inventarisatie en beoordeling van
natuurwaarden in het kader van natuurwet-
en regelgeving*

COLOFON

Titel: 'Quickscan natuurtoets Sportvelden Jeugdgevangenis, Zutphen'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 06238/B

Status: Eindrapport

Datum: 4 augustus 2006

Auteurs: drs. I. Veeman en ing. M. van der Sluis

Veldonderzoek: ing. M. van der Sluis

Opdrachtgever: Gemeente Zutphen

Contactpersoon: Dhr. R.J. Rijks

.....
EcoGroen Advies BV

Postbus 625

8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding en doelstelling	2
1.2	Situatie.....	2
1.3	Algemene opzet	3
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	4
2.1	Inleiding.....	4
2.2	Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000).....	4
2.3	Provinciaal beleid	5
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	6
3.1	Methode.....	6
3.2	Flora.....	6
3.3	Zoogdieren.....	7
3.4	Broedvogels	8
3.5	Amfibieën en reptielen	9
3.6	Vissen	9
3.7	Ongewervelden	10
4	Conclusies en aanbevelingen	11
4.1	Gebiedsgericht natuurbeleid	11
4.2	Soortenbescherming	11
5	Geraadpleegde bronnen	13
Bijlagen		
I	Soortenlijst
II	Wettelijk kader

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de gemeente Zutphen (contactpersoon dhr. R.J. Rijks) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd. Dit in verband met de beoogde plannen voor woningbouw al dan niet in combinatie met een winkelcentrum op de voormalige sportvelden ten oosten van de jeugdgevangenis te Zutphen. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is gebaseerd op een éénmalig veldbezoek op 17 juli 2006 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat zij geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Habitatrictlijngebieden, Beschermde natuurmonumenten of specifieke natuurwaarden buiten de PEHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het plangebied bestaat overwegend uit sportvelden die zijn verruigd. Rondom het plangebied zijn opgaande (groen)structuren aanwezig. Oppervlaktewater ontbreekt binnen het plangebied, maar is wel aanwezig in de waterpartijen rondom de jeugdgevangenis.

Hieronder worden de belangrijkste bevindingen in het kort weergegeven:

- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen. Strikt te beschermen soorten worden ook niet verwacht;
- De bomen rondom het plangebied vormen mogelijk een geschikte verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen als Rosse vleermuis. De groenstructuren rondom het terrein vormen mogelijk (onderdeel van) een vliegrouwe van Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger en belangrijk foerageergebied voor eerder genoemde vleermuissoorten. Door de inpassing van de bomenrijen zal echter geen schade optreden aan verblijfplaatsen en belangrijke vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen;
- Op het verruigde terrein en in de strooisellaag van de omringende bomenrij zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten;
- Met name de opgaande groenstructuren langs de randen van het plangebied vormen broedgebied voor diverse vogels van bos en struweel;
- Het gebied vormt mogelijk een beperkt overwinteringsgebied voor algemene amfibieënsoorten als Gewone pad, Klein watersalamander en Bruine kikker, afkomstig uit de waterpartijen rond de gevangenis;
- Er zijn geen reptielen of beschermde vissen en ongewervelde dieren aangetoond of te verwachten. Uit het verleden is wel een waarneming bekend van een zwerfende Ringslang bij de gevangenis.

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- Het aanvragen van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet aan de orde;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor 15 maart en na 15 juli;
- Voor de in het plangebied voorkomende kleine landzoogdieren en eventueel aanwezige amfibieën geldt automatisch vrijstelling en is geen ontheffing nodig. Om schade aan kleine landzoogdieren en amfibieën te minimaliseren is het wenselijk – indien de planning van de activiteiten dit toelaat – het bouwrijp maken van het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september– oktober.

Overige aanbevelingen

In paragraaf 4.2 zijn enkele aanbevelingen gegeven voor een natuurvriendelijke inrichting van het terrein. In de keuze tussen wonen en winkelen heeft vanuit het oogpunt van natuur een groene woonwijk voorkeur boven een winkelcentrum.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de gemeente Zutphen (contactpersoon dhr. R.J. Rijks) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd. Dit in verband met de beoogde plannen om woningbouw, eventueel in combinatie met een winkelcentrum, te realiseren op de voormalige sportvelden naast de jeugdgevangenis.

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet en de geldende regelgeving in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten de aanwezige beschermde planten, diersoorten en habitats niet schaden.

In het voorliggende onderzoek worden de consequenties in beeld gebracht van de beoogde plannen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie

Het plangebied ligt centraal binnen de kern Zutphen. De locatie bestaat uit de voormalige sportvelden ten oosten van de jeugdgevangenis. Opgaande (groen)structuren zijn aanwezig langs de randen van het plangebied, waar onder andere rijen oude Platanen en Linden staan. De voormalige sportvelden zijn begroeid geraakt met ruigte. Oppervlaktewater ontbreekt in het plangebied, maar is wel aanwezig rondom het complex van de jeugdgevangenis. Bebouwing ontbreekt binnen de begrenzing van het plangebied.

De plannen bestaan uit de realisatie van woningbouw, mogelijk in combinatie met een winkelcentrum. De omliggende bomen en bosschages zullen hierbij zoveel mogelijk worden ingepast.

De situering van het plangebied is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: situering van het plangebied, aangegeven met de rode omlijning (bron: www.terradesk.nl)

1.3 Algemene opzet

Voorliggende quickscan is gebaseerd op één locatiebezoek op 17 juli 2006, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de te verwachten effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten. Ook wordt vermeld welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om aan de zorgplicht te voldoen. Dit kan leiden tot een eventuele ontheffingsverlening annex artikel 75 van de Flora- en faunawet.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. Globaal zijn er drie verschillende typen beschermde gebieden te onderscheiden, elk met een eigen beschermingsregime:

- Gebieden die vallen onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 200);
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS);
- Natuur buiten de PEHS.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. Dit wordt ook wel 'externe werking' genoemd.

In de onderstaande paragrafen wordt ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000)

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Natura 2000- gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Binnen de Natuurbeschermingswet wordt nog altijd onderscheid gemaakt tussen verschillende categorieën beschermde natuurgebieden te weten: Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten.

Europese Habitatrichtlijngebieden

In de directe nabijheid van het plangebied bevinden zich geen Habitatrichtlijngebieden. Habitatrichtlijngebied 'Ijsseluiterwaarden' ligt op een afstand van 2,3 kilometer.

Het gebied kwalificeert zich voor een aantal vis- en amfibieënsoorten als Kamsalamander, Bittervoorn, Rivierdonderpad, Kleine en Grote modderkruiper. Daarnaast kwalificeert het gebied zich voor twee typen vochtige bossen, schrale hooilanden, zomen met riet en ruigte, slikoevers langs rivieren, laaglandrivieren met een specifieke watervegetatie en droge rivierduinen.

- *Gezien de grote afstand tot dit richtlijngebied, het ontbreken van open waterverbindingen met het gebied én de tussenliggende barrière van o.a. het stedelijke gebied van Zutphen, kan gesteld worden dat geen negatieve effecten op kwalificerende habitats en soorten van het Habitatrichtlijngebied zullen optreden.*

Europese Vogelrichtlijngebieden

De Ijssel ten westen van Zutphen is onderdeel van Vogelrichtlijngebied 'Ijssel'. De begrenzing hiervan ligt op ruim 1 kilometer van de planlocatie.

Het vogelrichtlijngebied is van groot belang als broed-, foerageer-, overwinterings- en rustgebied in de trekzone van vogelsoorten en kwalificeert zich vanwege Kleine zwaan, Kolgans, Smient, Slobeend, Meerkoet, Grutto,

Wilde zwaan, Reuzenstern, Kwartelkoning (broedend) en IJsvogel (broedend). Als belangrijk foerageergebied voor deze vogelsoorten wordt aangetast – ook al ligt het buiten de begrenzing van het vogelrichtlijngebied – kan er sprake zijn van een externe werking met negatieve effecten.

Door de stedelijke ligging en het gebruik van de locatie is het onwaarschijnlijk dat ganzen en zwanen het plangebied gebruiken als foerageergebied. Ook voor de andere, meest watergebonden soorten, waarvoor de IJssel is aangewezen op grond van de Vogelrichtlijn wordt geen relevante waarde verondersteld.

- *Gezien de binnenstedelijke ligging hebben de huidige plannen geen negatieve effecten op Vogelrichtlijngebied de IJssel.*

Beschermde Natuurmonumenten

Beschermde Natuurmonument 'Wildenborch' is het meest dichtbij gelegen Beschermde Natuurmonument. Het beschermde natuurmonument is gelegen op een afstand van ruim 12 kilometer. Het gebied wordt gekenmerkt door bossen en weilanden.

- *Gezien de grote afstand tot dit gebied zullen de kenmerken van dit gebied niet aangetast worden door uitvoering van de geplande ruimtelijke ingrepen.*

2.3 Provinciaal beleid

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS)

De Provinciaal Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) ligt op ca. 600 meter afstand en valt grotendeels samen met de begrenzing van Vogelrichtlijngebied 'IJssel'. Gezien de tussenliggende barrières zullen de beoogde plannen geen bedreiging vormen voor het functioneren van de PEHS.

- *De realisatie van de ruimtelijke ingrepen zal niet tot gevolg hebben dat er een ontwaterende, vermestende, verzurende, versnipperende of versturende werking zal plaatsvinden op de PEHS. Het functioneren van de PEHS en ecologische verbindingzones zal derhalve niet aangetast worden.*

Natuur buiten de PEHS

In 'Streekplan Gelderland 2005' zijn op de 'Beschermingskaart' voor bepaalde gebieden buiten de EHS specifieke natuurwaarden beschreven (o.a. voor ganzen en weidevogels). De planlocatie ligt volgens de 'Beschermingskaart' niet in een gebied dat is aangewezen vanwege deze specifieke natuurwaarden buiten de EHS.

- *Er kan geconcludeerd worden dat als gevolg van de voorgenomen plannen geen aantasting plaatsvindt van door de provincie als zodanig aangegeven gebieden met belangrijke natuurwaarden buiten de EHS.*

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Het voorliggend onderzoek is grotendeels gebaseerd op één veldbezoek, dat is uitgevoerd op 17 juli 2006. Tijdens dit bij daglicht uitgevoerde veldonderzoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Lijst 2 en 3). Daarbij zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: hogere planten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden (met name mieren, vlinders en libellen). Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie “geraadpleegde bronnen”) en ‘expert judgement’, een uitspraak gedaan over de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten (zie ook soortenlijst bijlage I). De relevante soorten worden in de onderstaande paragrafen kort toegelicht.

3.2 Flora

Soorten

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of soorten van de Rode lijst aangetroffen. De locatie lijkt geschikt voor de licht beschermde soort Brede wespenorchis, een soort die soms vrij onverwacht kan opduiken in groenperken en de ondergroei van bosschages. Strikt te beschermen soorten zijn gezien de terreingesteldheid niet te verwachten.

Vegetatie

De aangetroffen vegetatie indiceert overwegend voedselrijke omstandigheden. De meest kenmerkende ecologische groepen¹ zijn in het onderstaande overzicht weergegeven:

- Oecogroep 1, onkruiden (o.a. Kleine varkenskers, Gewoon herderstasje, Varkensgras, Kleine brandnetel, Vlasbekje, Gewone melkdistel, Akkerdistel, Akkerdistel, Smal streepzaad, Melganzevoet, Reukeloze kamille, Harig knopkruid en Heermoes);
- Oecogroep 5, Planten van vochtige, natte bemeste graslanden (o.a. Gewone paardebloem, Gestreepte witbol, Gewone hoornbloem en Gewoon duizendblad);
- Oecogroep 6b, Planten van kalkgraslanden (o.a. Jacobskruiskruid);
- Oecogroep 8b, Planten van voedselrijke zomen (o.a. IJle dravik, Grote brandnetel en Hondsdraf);
- Oecogroep 9b, Planten van droge, voedselrijke bossen (o.a. Zachte berk, Zomereik en Gewone braam).

→ *Het aanvragen van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor flora niet aan de orde.*

¹ Indeling gebaseerd op Arnolds *et al.*, 1979.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrictlijn en lijst 3 van de Flora- en faunawet en zijn daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Vanwege het ontbreken van bebouwing zijn er binnen het plangebied geen verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger aanwezig. Rondom de locatie zijn wel tal van oude bomen aanwezig, waaronder ook enkele met holten en spleten. Deze bomen vormen in potentie een geschikte verblijfplaats voor een typische boombewoner als Rosse vleermuis.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

De groenstructuren rondom het terreinvormen vormen mogelijk (onderdeel van) een vliegroute van Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Door de inpassing van de bomenrijen rondom het plangebied zullen geen belangrijke vliegroutes verloren gaan. Een andere soort die hier mogelijk voorkomt, de Rosse vleermuis, maakt geen gebruik van vliegroutes.

Potentieel foerageergebied

Het plangebied wordt zeer waarschijnlijk intensief gebruikt als foerageergebied door vleermuizen. Door de inpassing van de bomenrijen blijft – ook na de realisatie van de plannen – foerageergebied voor vleermuizen aanwezig. Bovendien geniet foerageergebied van vleermuizen binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

- *De bomenrijen rondom het plangebied vormen mogelijk een geschikte verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. Naar verwachting vormen de bomenrijen ook belangrijke vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen. Door de inpassing van deze groenelementen zal geen schade optreden aan verblijfplaatsen en belangrijke vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen.*

Overige zoogdieren

Binnen het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van de licht beschermde zoogdiersoorten Egel, Huisspitsmuis, Bosmuis, Rosse woelmuis en Tweekleurige bosspitsmuis aangetoond of te verwachten.

Voor deze aanwezige en mogelijk aanwezige algemene soorten, die onder een licht beschermingsregime vallen, geldt in deze situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 t/m 12 uit de Flora- en faunawet. Het aanvragen van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

- *Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en licht beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten echter niet aan de orde.*

Schade aan de aanwezige algemene en licht beschermde zoogdieren kan – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat – geminimaliseerd worden door het plangebied bouwrijp te maken buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Op het moment van het veldbezoek – laat in het broedseizoen van veel vogels – was het niet goed mogelijk om broedvogels betrouwbaar te inventariseren. Wel is op basis van waarnemingen, terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en ‘expert judgement’ een uitspraak te doen over de mogelijke soortensamenstelling.

Gedurende het veldbezoek zijn in de bosschages rondom het terrein enkele algemeen voorkomende, beschermde broedvogels aangetroffen als Zwartkop en Merel. Behalve deze soorten zijn ook broedvogels van bos en struweel te verwachten als Winterkoning, Roodborst, Zanglijster, Houtduif en Groenling.

Door de realisatie van de plannen gaat, wanneer daarbij groenstructuren worden aangetast, enig broedgebied verloren. Voor geen van de aanwezige soorten zal hierdoor de ‘gunstige staat van instandhouding’ in gevaar komen, omdat in de omgeving voldoende broedgebied aanwezig blijft en deze soorten in de regio relatief algemeen voorkomen.

Het is niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen ten opzichte van broedvogels. Er mogen derhalve geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn.

→ *Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor 15 maart en na 15 juli.*

De aanlegwerkzaamheden hoeven niet perse voor het broedseizoen te worden afgerond op voorwaarde dat er geen broedgelegenheid ontstaat voor bijvoorbeeld de opportunistische soort Oeverzwaluw. Hieronder enkele aanbevelingen om het gebied extra onaantrekkelijk te maken voor broedvogels:

- creëer geen steilwanden waarin Oeverzwaluw kan nestelen;
- voer de werkzaamheden verspreid over het terrein uit;
- voorkom het ontstaan van ruigtestroken.

3.5 Amfibieën en reptielen

Amfibieën

Amfibieën

In het plangebied zijn tijdens het veldonderzoek geen amfibieën aangetroffen. Wegens het ontbreken van permanent waterhoudende waterpartijen in het plangebied is voortplanting van amfibieën uitgesloten. Het is wel mogelijk dat met name de onderbegroeiing van de aanwezige groenstructuren rondom het plangebied worden gebruikt als overwinteringslocatie voor de op het land overwinterende soorten Gewone pad, Klein watersalamander en Bruine kikker.

Door de realisatie van de plannen kunnen op het land aanwezige amfibieën geschaad worden. Omdat het allen 'algemene soorten' betreft – waarvoor automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen 9 t/m 12 uit de Flora- en faunawet – is geen ontheffing annex art. 75 nodig. Om schade aan amfibieën te minimaliseren is het wenselijk – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat – het bouwrijp maken van het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren in de periode half augustus– half november (zie kader).

Kwetsbaarheid amfibieën

Overwinterende amfibieën

In de overwinteringsperiode (half november – februari/maart), zijn amfibieën kwetsbaar. De dieren zijn dan immobiel en dus niet in staat om te vluchten. De mogelijk aanwezige amfibieënsoorten (Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander) overwinteren over het algemeen op het land.

Bastaardkikker, tevens mogelijk aanwezig in de waterpartijen rondom de jeugdvangenis, overwintert in de sliblaag van watergangen.

De meest optimale periode voor werkzaamheden aan ruigte en bosschages, maar ook aan wateren, is half augustus- half november.

Reptielen

Er zijn geen reptielen aangetroffen of te verwachten in het plangebied. In het kilometerhok waarbinnen de locatie ligt (x211; y461) is overigens wel een reptiel bekend bij het natuurloket (www.natuurloket.nl). Dit is vrij ongebruikelijk voor een stedelijke omgeving. Het blijkt hier te gaan om een waarneming van een zwervend exemplaar van Ringslang bij de jeugdvangenis (Stichting Staring Advies, 2005). Het plangebied is niet geschikt als verblijfplaats voor Ringslang en de waarneming van een zwervend exemplaar heeft dan ook geen consequenties voor de plannen. Van Ringslang is bekend dat het een mobiele soort is, die grote afstanden kan afleggen buiten het voortplantingsseizoen. Zwervende exemplaren kunnen daarom op onverwachte plaatsen worden aangetroffen.

- *Het aanvragen van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor amfibieën en reptielen niet aan de orde.*

3.6 Vissen

In het plangebied ontbreekt permanent oppervlaktewater, waardoor het voorkomen van vissen is uitgesloten.

- *Een ontheffing of specifieke mitigerende of compenserende maatregelen is voor vissen niet aan de orde.*

3.7 Ongewervelden

In het plangebied zijn geen beschermde insectensoorten of soorten van de Rode Lijst te verwachten. Geschikte terreinkenmerken voor beschermde insecten zijn meestal beperkt tot natuurgebieden of een specifiek vegetatietype. Dergelijke biotoopcondities ontbreken binnen het plangebied. Het terrein heeft overigens wel waarde voor algemene niet beschermde insecten. Tijdens het veldonderzoek zijn o.a. Blauwe breedscheenjuffer, Gewone oeverlibel, Grote keizerlibel, Bont zandoogje, Klein koolwitje, Gehakkelde aurelia en Boomblauwtje waargenomen.

→ *De aanvraag van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van mitigerende en compenserende maatregelen is hier voor insecten niet aan de orde.*

4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1 Gebiedsgericht natuurbeleid

Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied met een directe planologische bescherming. Het gebied ligt bijvoorbeeld niet binnen of in de directe nabijheid van de EHS of in Vogel- of Habitatrichtlijngebied. Ook valt het plangebied niet in een gebied dat door de provincie is aangemerkt vanwege natuurwaarden buiten de EHS. Als gevolg van de realisatie van de plannen voor nieuwbouw/winkelfunctie worden geen nadelige effecten op beschermde natuurgebieden verwacht. Het maakt daarbij niet uit of er sprake is van alleen een woonfunctie of een combinatie van wonen en winkelen.

4.2 Soortenbescherming

In onderstaande tekst is een aantal maatregelen en uitvoeringsvoorschriften opgenomen waarmee de negatieve gevolgen voor (beschermde) wilde planten en dieren zoveel mogelijk kunnen worden voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen:

- Juridisch afdwingbare maatregelen en voorschriften, om overtredingen van algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te voorkomen of te beperken. Deze maatregelen zijn als zodanig verplicht;
- Overige maatregelen en voorschriften waarmee nadelige gevolgen voor (al dan niet beschermde) flora en fauna in het gebied kunnen worden voorkomen, beperkt of gecompenseerd (invulling zorgplicht). Deze maatregelen hebben een facultatief karakter.

Verplichte maatregelen

- Verstoring van broedvogels dient te allen tijde voorkomen te worden. Dit houdt in dat in elk geval het kappen en rooien van bomen verplicht buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) opgestart dient te worden. Overigens zijn deze data niet hard, maar is de aanwezigheid van broedvogels bepalend. Bedenk daarbij dat het broedseizoen van Houtduif, een late broeder, doorloopt tot in augustus. Versturende werkzaamheden mogen alleen doorlopen tot in het broedseizoen indien voldoende afstand tot broedlocaties bewaard wordt;
- Om een indruk te krijgen van het terreingebruik en eventuele verblijfplaatsen van vleermuizen is een gericht onderzoek naar vleermuizen vereist. Wanneer er geen oude bomen worden gekapt kan één avondbezoek reeds een bruikbaar beeld geven voor de ruimtelijke planuitwerking. Als volgens verwachting blijkt dat de locatie intensief wordt gebruikt door vleermuizen kan dit een aanleiding vormen om te kiezen voor een groene inrichting van het terrein. Een groene woonwijk biedt hiertoe meer mogelijkheden dan een winkelgebied.

Facultatieve maatregelen

- Verstoring van (potentiële) vliegroutes en jachtgebieden van vleermuizen kan worden voorkomen door tijdens werkzaamheden (gedurende de periode april – september) zo min mogelijk verlichting te gebruiken en waar noodzakelijk speciale lampen te gebruiken die uitstraling van licht naar de omgeving beperken. Ook voor de eindsituatie is een beperkte lichtuitstraling gunstig;
- Wanneer de planning van de werkzaamheden dit toelaat kan worden overwogen de grondwerkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus) van de meeste

zoogdiersoorten. Zo kan schade aan deze soortgroep geminimaliseerd worden;

- Het is gunstig de inrichting van het terrein af te stemmen op de soorten die reeds in en in de omgeving van het gebied voorkomen. Een gevarieerd een aaneengesloten groenstructuur met stekelhoudende, bedragende en ook wintergroene beplanting biedt zowel schuilmogelijkheid als voedsel voor onder andere zoogdieren en vogels;
- Voor gebouwbewonende vogelsoorten als Huismus en Gierwaluw kan meerwaarde worden gehaald met het realiseren van nestruimte in de nieuw te realiseren bebouwing. Hiervoor zijn speciale nestpannen in omloop;
- Voor vleermuizen is iets vergelijkbaars mogelijk. Met eenvoudige technische maatregelen, bijvoorbeeld door de spouwmuur van nieuwbouw toegankelijk te maken, kunnen al potentiële verblijfplaatsen worden gecreëerd;
- De geplande groenstructuur kan worden afgestemd op bestaande vliegroutes van vleermuizen. Meer bosrandlengte is bovendien gunstig voor de foerageermogelijkheden van deze diergroep, waarbij ook vogels en grondgebonden zoogdieren meeprofiteren.

5 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Arnolds, E. & E. van Maarel (1979). De oecologische groepen in de Standaardlijst van de Nederlandse flora 1975. *Gorteria* 9: 3030–312.
- Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve & R. Zollinger (1999). De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.
- Broekhuizen S., et al. (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht
- Lange, R., R. Twisk, A. Van Winden & A. van Diepenbeek (2003). Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna (www.minlnv.nl).
- Natuurloket (www.natuurloket.nl)
- Nöllert, A. & C. Nöllert. (1992). Amfibieëngids van Europa.
- Provincie Gelderland. Atlas Groen Gelderland. (www.gelderland.nl).
- Provincie Gelderland (2005). Streekplan Gelderland 2005.
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland. (www.ravon.nl)
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (1996). Broedvogels inventariseren in Proefvlakken, Handleiding Broedvogel Monitoring (BMP). SOVON, Beek-Ubbergen.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 tot 2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey–Nederland, Leiden.
- Sparreboom (red.) (1981). De amfibieën en reptielen van Nederland, België en Luxemburg.
- Stichting Staring Advies 2005. De Ringslang in de Achterhoek en Liemers. Verspreiding, knelpunten en Oplossingen. Zelhem, 1 april 2005, rapportnummer 05140.

BIJLAGEN

BIJLAGE I: SOORTENLIJST

Soort	Terreingebruik /Aantal	Locatie	Status
> FLORA			
Brede wespenorchis	Mogelijk aanwezig	Onderbegroeiing van singels	FFW - Lijst 1
> ZOOGDIEREN			
Gewone dwergvleermuis	Mogelijk vliegrouete en foeragerend	Langs singels	FFW - Lijst 3/ HR IV
Laatvlieger	Mogelijk vliegrouete en foeragerend	Langs singels	FFW - Lijst 3 / HR IV
Rosse vleermuis	Mogelijke verblijfplaats en foeragerend	Bomen en langs singels	FFW - Lijst 3 / HR IV
Egel	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Lijst 1
Huisspitsmuis	Voortplantend	Verspreid	FFW - Lijst 1
Bosmuis	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Lijst 1
Rosse woelmuis	Voortplantend	Verspreid	FFW - Lijst 1
Tweekleurige bosspitsmuis	Voortplantend	Verspreid	FFW - Lijst 1
> BROEDVOGELS			
Zwartkop	Broedend	Bosshages langs randen	FFW - Lijst 2,3
Merel	Broedend	Bosshages langs randen	FFW - Lijst 2,3
Winterkoning	Mogelijk broedend	Bosshages langs randen	FFW - Lijst 2,3
Roodborst	Mogelijk broedend	Bosshages langs randen	FFW - Lijst 2,3
Zanglijster	Mogelijk broedend	Bosshages langs randen	FFW - Lijst 2,3
Houtduif	Mogelijk broedend	Bosshages langs randen	FFW - Lijst 2,3
Groenling	Mogelijk broedend	Bosshages langs randen	FFW - Lijst 2,3
> AMFIBIEEN EN REPTIELEN			
Bruine kikker	Mogelijk overwinterend	Ruigte	FFW - Lijst 1
Gewone pad	Mogelijk overwinterend	Ruigte	FFW - Lijst 1
Kleine watersalamander	Mogelijk overwinterend	Ruigte	FFW - Lijst 1
> VISSSEN			
Niet aanwezig			
> ONGEWERVELDEN			
Geen relevante soorten			

Legenda soortenlijst:

Beschermingsregiem Flora- en faunawet (FFW):

Lijst 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;

Lijst 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;

Lijst 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.

Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (lijst 3) dan buiten deze periode (lijst 2)

HR II/ HR IV en HR V verwijzen naar de bijlagen uit de Europese Habitatrichtlijn

BIJLAGE II: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (Ffwet) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer. De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt, door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetwijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de Ffwet. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Ffwet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De Ffwet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de Ffwet. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Artikel 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

'Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.'

Lijst 1. 'Algemene soorten'

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Lijst 2. 'Overige soorten (gedragscode)'

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Lijst 3. 'Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV'

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang²;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als 'zorgvuldig handelen', waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden.

Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de Ffwet een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8,9 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de Ffwet vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www.minlnv.nl 'thema Natuurwetgeving'). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

²) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor Rodelijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna